ಕರ್ನಾಟಕ ಏಕೀಕರಣ ಚಳುವಳಿಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪಾತ್ರ

ಮುಕುಂದ ಬಿ. ದೊಡ್ಡಮನಿ

ಸಹಾಯಕ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು, ಇತಿಹಾಸ ವಿಭಾಗ, ಶ್ರೀ ಎಸ್. ಬಿ. ಎಮ್. ಕಲಾ, ವಾಣಿಜ್ಯ ಮತ್ತು ವಿಜ್ಞಾನ ಮಹಾವಿದ್ಯಾಲಯ, ಬಾದಾಮಿ.

DOI: https://doi.org/10.5281/zenodo.18008753

ABSTRACT:

ಈ ಸಂಶೋಧನಾ ಪ್ರಬಂಧವು ಕರ್ನಾಟಕ ಏಕೀಕರಣ ಚಳುವಳಿಯ ಆಂತರಿಕ ತತ್ತ್ವ, ಭಾವನಾತ್ಮಕ ಶಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ನೆಲೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸುವಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ವಹಿಸಿದ ಮಹತ್ವದ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಆಳವಾಗಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುತ್ತದೆ. ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ಪುನರ್ ಸಂಘಟನೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಏಕೀಕರಣ ಚಳುವಳಿಯು ರಾಜಕೀಯ ಕ್ರಮಗಳಾಗಿ ಗೋಚರಿಸಿದರೂ, ಅದರ ಮನೋನಿರ್ಮಾಣ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಮರ್ಥನೆ ಹಾಗೂ ಭಾಷಾ ಗುರುತಿನ ಸಂರಕ್ಷಣೆಯ ತತ್ತ್ವಾತ್ಮಕ ಬಲಗಳು ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಅಡಕವಾಗಿದ್ದವೆಂದು ಈ ಅಧ್ಯಯನ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತದೆ. 19ನೇ ಶತಮಾನದ ಕೊನೆಯಿಂದಲೇ ಕನ್ನಡನಾಡಿನ ರಾಜಕೀಯ ವಿಭಜನೆ ಭಾಷಾ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಸಂಕಟವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಿದಾಗ, ಕವಿಗಳು, ಪ್ರಬಂಧಕಾರರು, ಇತಿಹಾಸಕರ್ತರು ಮತ್ತು ಪತ್ರಕರ್ತರು ಕನ್ನಡಿಗರಲ್ಲಿ ಒಗ್ಗಟ್ಟಿನ ಮನೋಭಾವವನ್ನು ಹುಟ್ಟುಹಾಕಿದರು. ಆಲೂರು ವೆಂಕಟರಾವ್, ಕುವೆಂಪು, ದ.ರಾ. ಬೇಂದ್ರೆ, ಮಂಜಮ್ಮ ಸುಳ್ಳಿಕೇರಿ, ಗೋವಿಂದ ಪೈ ಮೊದಲಾದ ಸಾಹಿತ್ಯಕರ್ತರ ಕೃತಿಗಳು ಕನ್ನಡ ಗುರುತು, ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ನಾಡಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಸಾಮೂಹಿಕ ಚೇತನದ ರೂಪಕ್ಕೆ ತಂದವು. ಕವಿತೆ, ನಾಟಕ ಮತ್ತು ಪ್ರಬಂಧ ಸಾಹಿತ್ಯವು "ಕರ್ನಾಟಕ" ಎಂಬ ಕಲ್ಪಿತ–ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಮುದಾಯವನ್ನು ರೂಪಿಸುವಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಭಾಷಾ ಹಕ್ಕು ಮತ್ತು ಏಕೀಕರಣದ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳನ್ನು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ವಲಯದಲ್ಲಿ ಚರ್ಚೆಗೆ ತಂದವು. ಪ್ರಬುದ್ಧ ಕರ್ನಾಟಕ, ಜಯ ಕರ್ನಾಟಕ ಮೊದಲಾದ ಪತ್ರಿಕೆಗಳ ಮೂಲಕ ಏಕೀಕರಣ ಚಳುವಳಿಯ ತತ್ತ್ವವು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ನಡುವೆ ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಹರಡಿತು.

KEYWORDS:

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಕರ್ನಾಟಕ ಏಕೀಕರಣ, ಭಾಷಾಗುರುತು, ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯತೆ.

ಪೀಠಿಕೆ:

ಕರ್ನಾಟಕ ಏಕೀಕರಣ ಚಳುವಳಿ ಎಂದರೆ ಭಾಷಾತ್ಮಕ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮತ್ತು ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಚದುರಿಹೋಗಿದ್ದ ಎಲ್ಲಾ ಕನ್ನಡ ಭಾಷಿಕ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಒಂದೇ ರಾಜ್ಯದಡಿ ಸೇರಿಸುವ ಹೋರಾಟವಾಗಿದೆ. ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಏಕೀಕರಣ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಶತಮಾನಗಳ ಕಾಲದ ಭಾಷಾ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಹೋರಾಟದ ಫಲ. ಈ ಹೋರಾಟಕ್ಕೆ ಬಲ ನೀಡಿದ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಮುಖ ಶಕ್ತಿ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಜನರ ಚೇತನವನ್ನು ಕಟ್ಟುವ, ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಗುರುತನ್ನು ಬೆಳೆಸುವ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ಆದೇಶಗಳಿಗೆ ಜನಬೆಂಬಲವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ಅತ್ಯಂತ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಸಾಧನವಾಗಿತ್ತು. ಕರ್ನಾಟಕ ಏಕೀಕರಣ ಚಳುವಳಿಯ ಎಲ್ಲಾ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಭಾಷಾ ಚೇತನದ ಉದಯ, ರಾಷ್ಟ್ರೀಯತೆಯ ವಿಸ್ತರಣೆ, ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಗುರುತಿನ ಸ್ಪಷ್ಟೀಕರಣ ಮತ್ತು ಏಕೀಕರಣದ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಒತ್ತಡ ಎಲ್ಲದರಲ್ಲೂ ಸಾಹಿತ್ಯಕಾರರು ಎಲ್ಲಾ ಕನ್ನಡಿಗರು ಒಂದೇ ಸರ್ಕಾರದಡಿ ಒಗ್ಗೂಡಬೇಕು ಎಂಬ ಒಂದೇ ಧ್ಯೇಯ ಹೊಂದಿದ್ದರು.

ಭಾಷೆ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಯಾವುದೇ ಜನಾಂಗದ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಹಾಗೂ ಸ್ವಾಭಿಮಾನದ ಮೂಲಾಧಾರಗಳಾಗಿವೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಕನ್ನಡಿಗರ ಸ್ವಾಭಿಮಾನದ ಆಧಾರಗಳಾಗಿವೆ. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಏಕೀಕರಣ ಚಳುವಳಿಯಲ್ಲಿ ಹಲವು ರೀತಿಗಳಲ್ಲಿ ಹಸ್ತಕ್ಷೇಪ ಮಾಡಿತು. ಸಾಹಿತ್ಯವು ಜನರಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವನ್ನು ಜಾಗೃತಗೊಳಿಸಿದ್ದು ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ರಾಜಕೀಯ ಏಕೀಕರಣಕ್ಕೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ಚಿಂತನೆ, ಭಾವನೆ, ಪ್ರತಿಭಟನೆ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಒಗ್ಗಟ್ಟು ಹಾಗೂ ತೀವ್ರವಾದ ಚಲನವಲನಕ್ಕೂ ದಾರಿ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿತು. ಕವಿಗಳ ಕವನಗಳು, ಕಥೆಗಳು, ಪ್ರಬಂಧಗಳು, ನಾಟಕಗಳು ಮತ್ತು ಪತ್ರಿಕೆ–ಪತ್ರಿಕಾವಳಿ ಇವೆಲ್ಲವೂ ಕನ್ನಡಿಗರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಒಗ್ಗಟ್ಟಿನ ಅಗತ್ಯತೆಯನ್ನು ಬಿತ್ತಿದವು. ಹಲವು ಕನ್ನಡದ ಕವಿಗಳು ರಚಿಸಿದ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಚಳುವಳಿಗಾರರಿಗೆ ದಾರಿದೀಪವಾಗಿದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಈ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕ ಏಕೀಕರಣ ಚಳುವಳಿಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಐತಿಹಾಸಿಕ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮತ್ತು ತಾತ್ವಿಕ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ವಿವರಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ನಡೆಸಿದ್ದೇನೆ.

ಐತಿಹಾಸಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆ: ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ರಾಜಕೀಯವಾಗಿ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕವಾಗಿ ತನ್ನದೇ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದ ಕನ್ನಡ ನಾಡು, ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ರಾಜವಂಶಗಳ ಪತನದ ನಂತರ ಬ್ರಿಟಿಷರ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಸ್ಥಾಪನೆಯ ಬಳಿಕ ಕನ್ನಡ ಭಾಷಾ ಭೂಮಿ 20 ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಆಡಳಿತ ಘಟಕಗಳಾಗಿ ವಿಭಜಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನ, ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರಾಂತ್ಯ, ಬಾಂಬೆ ಪ್ರಾಂತ್ಯ, ಕೊಡಗು, ಹೈದರಾಬಾದ್ ಸಂಸ್ಥಾನ, ಕೊಲ್ಲಾಪುರ ಸಂಸ್ಥಾನ, ಸಾಂಗಲಿ ಸಂಸ್ಥಾನ, ಕುರಂದವಾಡ ಸಂಸ್ಥಾನ, ಮೀರಜ್ ಸಂಸ್ಥಾನ, ಸಂಡೂರು, ಜಮಖಂಡಿ, ಕಾಗಲ್, ಅಕ್ಕಲಕೋಟ, ಸವಣೂರು, ರಾಮದುರ್ಗ, ಮುಧೋಳ. ಈ ಆಡಳಿತ ಘಟಕಗಳ ವಿಭಜನೆಯ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಕನ್ನಡಿಗರಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡದ ಮೇಲಿನ ಆತಂಕ, ನೋವು ಮತ್ತು ಭಾಷಾಭಿಮಾನ ಹೆಚ್ಚಾಗಲು ಕಾರಣವಾದವು. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಕರ್ನಾಟಕ ಏಕೀಕರಣ ಚಳುವಳಿ 19ನೇ ಶತಮಾನದ ಅಂತ್ಯದಿಂದ 20ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಮಧ್ಯಭಾಗದವರೆಗೆ ನಿಂತ ಕನ್ನಡ ಜನಾಂಗದ ಭಾಷಾ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ಚಿಂತನೆಯ ವಿಶಿಷ್ಟ ರೂಪ. ಈ ಚಳುವಳಿಯ ಯಾಂತ್ರಿಕ ಶಕ್ತಿ ರಾಜಕೀಯವಾಗಿದ್ದರೂ ಅದರ ಚೈತನ್ಯಾತ್ಮಕ ತಾತ್ವಿಕ ಬಲ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿತ್ತು. ಕಾವ್ಯ, ಪ್ರಬಂಧ, ನಾಟಕ, ಕಥೆ, ಪತ್ರಿಕೆ ಮತ್ತು ಇತಿಹಾಸ ಗ್ರಂಥಗಳು ಕನ್ನಡಿಗರಲ್ಲಿ ಭಾಷಾತ್ಮಕ ಮತ್ತು ನಾಡಸ್ಪಂದನೆಗಳನ್ನು ಉರಿಸಿತು. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಏಕೀಕರಣ ಚಳುವಳಿಯ ತಾತ್ವಿಕ ನೆಲೆ, ಭಾವನಾತ್ಮಕ ಶಕ್ತಿ, ಜನಪರ ಚಟುವಟಿಕೆಯ ಚಲನೆ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ಒತ್ತಡಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿತು.

ಕರ್ನಾಟಕ ಏಕೀಕರಣ ಚಳುವಳಿಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪಾತ್ರ:

ಕರ್ನಾಟಕ ಏಕೀಕರಣ ಚಳುವಳಿ 20ನೇ ಶತಮಾನದ ಪ್ರಮುಖ ಸಾಮಾಜಿಕ–ರಾಜಕೀಯ ಚಳುವಳಿಗಳಲ್ಲೊಂದು. ಈ ಚಳುವಳಿಗೆ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಕೇವಲ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಮಾಧ್ಯಮವಲ್ಲ; ಅದು ಬೌದ್ಧಿಕ ಪ್ರೇರಣೆ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಚೇತನ ಮತ್ತು ನಾಡಭಕ್ತಿಯ ಸ್ಫೂರ್ತಿಕೇಂದ್ರವಾಗಿತ್ತು. ಕಾವ್ಯ, ನಾಟಕ, ಕಾದಂಬರಿ, ಪತ್ರಿಕೆ ಮತ್ತು ಲೇಖನಗಳ ಮೂಲಕ ಕನ್ನಡಿಗರಲ್ಲಿ ಭಾಷಾ ಏಕತೆಯ ಭಾವನೆ ಬೆಳೆದು, ವಿಭಜಿತ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಕನ್ನಡಿಗರಲ್ಲಿ ಒಗ್ಗಟ್ಟಿನ ಮನೋಭಾವ ಮೂಡಿತು. ಕರ್ನಾಟಕ ಏಕೀಕರಣ ಚಳುವಳಿಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಬಹುಮುಖ್ಯ ಮತ್ತು ಬಹುಆಯಾಮಿಕ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸಿದೆ. ಭಾಷೆ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಭೂಭಾಗದ ಏಕತೆಯ ಆಧಾರವಾಗಿದ್ದ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಜನರಲ್ಲಿ ಒಗ್ಗಟ್ಟು, ರಾಷ್ಟ್ರೀಯತಾಭಾವ ಮತ್ತು

ಸ್ವಾಭಿಮಾನವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿ ಚಳುವಳಿಗೆ ತಾತ್ತ್ವಿಕ–ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಬಲ ನೀಡಿತು.

ಕರ್ನಾಟಕ ಏಕೀಕರಣ ಚಳುವಳಿ ಭಾಷಾ–ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರದ ಹೋರಾಟವಾಗಿ 20ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಗಾಢಗೊಂಡಿತು. ಈ ಚಳುವಳಿಯ ರಾಜಕೀಯ–ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ವಿನ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಮೀರಿದಂತೆ, ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಚಳುವಳಿಯ ಬೌದ್ಧಿಕ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕ, ಜನಚೇತನದ ಪ್ರೇರಕ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಒಗ್ಗಟ್ಟಿನ ದೃಢಾಧಾರವಾಗಿ ಕೆಲಸ ನಿರ್ವಹಿಸಿತು. ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಕೃತಿಗಳು, ಕವಿತೆಗಳು, ನಾಟಕಗಳು, ಪ್ರಬಂಧಗಳು, ಪತ್ರಿಕೆಗಳು ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಸರ್ವಾಂಗೀಣ ಏಕತೆಯ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಜನಮನದಲ್ಲಿ ಗಾಢಗೊಳಿಸಿದವು.

ಭಾಷಾ–ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಜಾಗೃತಿಯ ಮೂಲಶಕ್ತಿ:

೧೯ನೇ ಶತಮಾನದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ೨೦ನೇ ಶತಮಾನದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ಸ್ಥಿತಿ ಅಸ್ಥಿರವಾಗಿತ್ತು. ವಿವಿಧ ಪ್ರಾಂತಗಳಾದ ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನ, ಬಾಂಬೆ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿ, ಹೈದರಾಬಾದ್ ಸಂಸ್ಥಾನ, ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರಾಂತ್ಯ ಇತ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿದ್ದಾಗಿನ ಆಡಳಿತಿಕ ವಿಭಜನೆ ಕನ್ನಡ ಜನರಲ್ಲಿರುವ ಒಗ್ಗಟ್ಟನ್ನು ಕುಂದಿಸಿತ್ತು. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಒತ್ತಿಹೇಳುವ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಿಂದಲೇ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿತು. ಬಿ.ಎಂ. ಶ್ರೀಕಂಠಯ್ಯ, ಬೇಂದ್ರೆ, ಪುರಂದರದಾಸರಿಂದ ಹಿಡಿದು ಆಧುನಿಕ ಕವಿ–ಲೇಖಕರವರೆಗೆ, “ನಾವು ಒಂದೇ ಜನ, ಒಂದೇ ಭಾಷೆ, ಒಂದೇ ಸಂಸ್ಕೃತಿ” ಎಂಬ ಬಗೆಗಿನ ಭಾವನೆ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮೂಲಕ ಬಲವಾಗಿ ಜನಮನಕ್ಕೆ ತಲುಪಿತು.

ಕನ್ನಡ ಸ್ವಾಭಿಮಾನವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿದ ಕಾವ್ಯ–ಗದ್ಯಗಳು:

ಕಾವ್ಯ, ನಾಟಕ, ಪ್ರಬಂಧ, ಪತ್ರಿಕೋದ್ಯಮ—ಇವುಗಳೆಲ್ಲ ಕನ್ನಡಿಗರಲ್ಲಿ ಭಾಷಾ ಅಸ್ಮಿತೆಯನ್ನು ಬಲಪಡಿಸಿದವು. ಕುವೆಂಪು, ಬೇಂದ್ರೆ, ಡಾ. ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತ ಮುಂತಾದವರು ಕನ್ನಡದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವನ್ನು ಕಾವ್ಯದ ಮೂಲಕ ತೋರಿಸಿ, ಕನ್ನಡಿಗರಲ್ಲಿ “ನಾವು ಯಾರು?” ಎಂಬ ಆತ್ಮಚೇತನೆಯನ್ನು ಜಾಗೃತಗೊಳಿಸಿದರು. ಬೇಂದ್ರೆಯ ಕೃತಿಗಳು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಭಾಷೆಯ ಪರ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಜನಮನಕ್ಕೂ, ಚಳುವಳಿಯ ಕಾರ್ಯಕರ್ತರಿಗೂ ಪ್ರೇರಣೆ ನೀಡಿದವು. “ನಾಡಿಗೆ ಬನ್ನಿರಿ” ಎಂಬಂತೆ ಸ್ವಪ್ನ–ಸಂಕಲ್ಪಗಳನ್ನು ಜ್ವಲಂತವಾಗಿ ಮೂಡಿಸಿದ ಕಾವ್ಯಸಂದೇಶಗಳು ಜನರಲ್ಲಿ ಒಗ್ಗಟ್ಟಿನ ಪ್ರೇರಣೆಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿದವು.

ಪತ್ರಿಕಾ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ನಿರ್ಮಾಣ:

ಕರ್ನಾಟಕ ಏಕೀಕರಣ ಚಳುವಳಿಯಲ್ಲಿ ಪತ್ರಿಕೆಗಳು ಮಹತ್ತರವಾದ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸಿವೆ. ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲಿ ‘ಕನ್ನಡ ನಾಡು’, ಬಾಂಬೆಯಲ್ಲಿ ‘ಕರ್ನಾಟಕ ವೀರ’, ಧಾರವಾಡದಲ್ಲಿ ‘ವಾಣಿ’, ‘ಸಂವಿಧಾನ’, ‘ಜಯ ಕರ್ನಾಟಕ’ ಮೊದಲಾದ ಪತ್ರಿಕೆಗಳು ಕನ್ನಡ ಜನರ ರಾಜಕೀಯ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳನ್ನು ತೀವ್ರವಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದವು. ಲೇಖಕರು ತಮ್ಮ ಪ್ರಬಂಧಗಳ ಮೂಲಕ ಕನ್ನಡ ಮಾತನಾಡುವ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಒಗ್ಗೂಡಿಸುವ ಅಗತ್ಯವನ್ನು ವಿವರಿಸಿ, ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಚರ್ಚೆಗೆ ವಿಷಯವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದರು.

ನಾಟಕ ಮತ್ತು ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ—ಜನರಿಗೆ ನೇರ ಸಂದೇಶ:

ನಾಟಕಗಳು ಮತ್ತು ಹಬ್ಬ–ಹರಿದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಡಲ್ಪಡುವ ಜನಪದ ಗೀತೆಗಳು ಚಳುವಳಿಯ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಗ್ರಾಮೀಣ ಜನರಿಗೆ ತಲುಪಿಸಿದವು. ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಷೆಯ

ಅವಮಾನ, ಪ್ರಾಂತೀಯ ರಾಜಕೀಯ ಅನ್ಯಾಯ, ಕನ್ನಡಿಗರ ಹಕ್ಕು—ಇಂತಹ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಜೀವಂತವಾಗಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಟ್ಟು ಜನಮನದಲ್ಲಿ ಹೋರಾಟದ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲಾಯಿತು.

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು:

1915ರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿತವಾದ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು ಏಕೀಕರಣ ಚಳುವಳಿಯ ಬೌದ್ಧಿಕ ಕೇಂದ್ರವಾಯಿತು. ಪರಿಷತ್ತು ಕನ್ನಡದ ಗೌರವ, ಒಂದೇ ಲಿಪಿ, ಒಂದೇ ಶೈಲಿ, ಒಂದೇ ಭಾಷಾ ನೀತಿ, ಒಗ್ಗಟ್ಟಾದ ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ—ಇವುಗಳ ಪರ ಚಿಂತನೆ ನಡೆಸಿ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನಗಳ ಮೂಲಕ ಸಾವಿರಾರು ಕನ್ನಡಿಗರನ್ನು ಒಗ್ಗೂಡಿಸಿತು. ಈ ಸಮ್ಮೇಳನಗಳಲ್ಲಿನ ಚಿಂತನ–ಸಂವಾದಗಳು ಚಳುವಳಿಗೆ ನೇರ ತಾತ್ವಿಕ ಬಲ ನೀಡಿದವು. ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನಗಳು, ಪ್ರಬಂಧಗಳು, ಪುಸ್ತಕಗಳ ಪ್ರಕಟಣೆ ಇವುಗಳ ಮೂಲಕ ಕನ್ನಡಿಗರಲ್ಲಿ ಸಮಗ್ರ ರಾಜ್ಯದ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಬಲಪಡಿಸಿದವು.

ರಾಷ್ಟ್ರಪ್ರೇಮ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಂತೀಯ ಚೇತನಕ್ಕೆ ಸಾಹಿತ್ಯದ ದಿಕ್ಕುನಿರ್ದೇಶನ:

ಚಳುವಳಿಯ ಉದ್ದೇಶ ಕೇವಲ ಭೌಗೋಳಿಕ ಏಕೀಕರಣವಲ್ಲ; ಅದು ಕನ್ನಡಿಗರ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ–ಮಾನಸಿಕ ಏಕತೆಯ ಸ್ಥಾಪನೆಯೂ ಆಗಿತ್ತು. ಸಾಹಿತ್ಯ ಇದಕ್ಕೆ ದಿಕ್ಕು ತೋರಿಸಿತು—ರಾಷ್ಟ್ರಪ್ರೇಮ, ನೆಲ–ಬಾವುಟ–ಭಾಷೆಯ ಹೆಮ್ಮೆ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಂಪರೆಯ ಗೌರವ, ಕನ್ನಡಿಗರ ಶೋಷಣೆಯ ಕಥನಗಳು ಇವುಗಳನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಚರ್ಚೆಯ ವಿಷಯವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದು ಸಾಹಿತ್ಯ.

ಸಾಹಿತ್ಯವು ಚಳುವಳಿಗೆ ನೀಡಿದ ಐಕ್ಯ ಸಂಕೇತ:

ಕನ್ನಡ ತಾಯಿಯನ್ನು ಮೂರ್ತೀಕರಿಸಿದ ಕವನಗಳು, ಜಾನಪದ ರೂಪಕಗಳು, ಐಕ್ಯ ಕರ್ನಾಟಕದ ಚಿತ್ರಣಗಳು—ಇವು ಚಳುವಳಿಯ ಭಾವನಾತ್ಮಕ ಶಕ್ತಿಯಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದವು. "ಕನ್ನಡವೇ ಸತ್ಯ, ಕನ್ನಡವೇ ನಿತ್ಯ" ಎಂಬ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ರಾಜಕೀಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗೆ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ನೆಲೆ ನೀಡಿದವು.

ಅಲೂರು ವೆಂಕಟರಾವ್ ಮತ್ತು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಜಾಗೃತಿ:

ಅಲೂರು ವೆಂಕಟರಾವ್ ರಚಿಸಿದ "ಕರ್ನಾಟಕ ಗತವೈಭವ" ಕೃತಿ ಏಕೀಕರಣ ಚಳುವಳಿಯ ಬುದ್ಧಿವಾದದ ಮೂಲಭೂತ ಪಠ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಅವರು ಐತಿಹಾಸಿಕವಾಗಿ ಒಂದೇ ನಾಡಾಗಿರುವ ಕನ್ನಡ ಭಾಷಾ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ವಿವರವಾಗಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ, "ಕನ್ನಡ ನಾಡು ಒಂದಾಗುವುದು ಇತಿಹಾಸದ ಅನಿವಾರ್ಯ" ಎಂಬ ಘೋಷಣೆಯನ್ನು ನೀಡಿದರು. ಈ ಕೃತಿಯೇ ಚಳುವಳಿಗೆ ಸಿದ್ಧಾಂತಾತ್ಮಕ ನೆಲೆ.

ಕಾವ್ಯದ ಮೂಲಕ ನಾಡಭಾವನೆ:

ಕುವೆಂಪುವಿನ "ಜಯ ಭಾರತ ಜನನಿಯ ತನುಜಾತೆ", "ಓ ನನ್ನ ಚೇತನ" ಕವನಗಳು ಭಾಷೆಯು ಜನಾಂಗದ ಗುರುತು ಎಂಬ ಚಿಂತನೆ ಬೆಳೆಸಿದವು. ಬೇಂದ್ರೆಯವರ ಕವಿತೆಗಳು ಭಾಷಾ–ನಾಡು–ಪರಿಚಯಗಳ ನಡುವಿನ ಬಾಂಧವ್ಯವನ್ನು ಆಳವಾಗಿ ಪ್ರಸಾರಿಸಿದವು. ಈ ಕೃತಿಗಳು ಕನ್ನಡಿಗರಲ್ಲಿ ಭಾವನಾತ್ಮಕ ಐಕ್ಯತೆಯನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಿ ಚಳುವಳಿಗೆ ಮನೋಶಕ್ತಿ ಒದಗಿಸಿದವು.

ಸಮಾರೋಪ:

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಕರ್ನಾಟಕ ಏಕೀಕರಣ ಚಳುವಳಿಯನ್ನು ಕೇವಲ ಬೆಂಬಲಿಸಿಲ್ಲ;

ಅದಕ್ಕೆ ದಿಕ್ಕು, ಭಾವನೆ, ತತ್ತ್ವ, ಹಾಗೂ ಜನಶಕ್ತಿ ನೀಡಿದ ಮೂಲಭೂತ ಆಧಾರವಾಗಿತ್ತು. ಭಾಷಾ–ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಮಗ್ರತೆಯನ್ನು ಸಾಹಿತ್ಯವೇ ರೂಪಿಸಿತು. ಹೀಗಾಗಿ, ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯದ ಉದಯದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಕೊಡುಗೆ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಮತ್ತು ಅನನ್ಯ.

ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು:

1. ಕುವೆಂಪು. (1951) ಜಯ ಭಾರತ ಜನನಿಯ ತನುಜಾತೆ. ಮೈಸೂರು: ಉದಯರವಿ ಪ್ರಕಾಶನ.
2. ಆಲೂರು ವೆಂಕಟ ರಾವ್. (1956) ಕರ್ನಾಟಕ ಗತವೈಭವ. ಬೆಂಗಳೂರು: ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು.
3. ರಾಘವೇಂದ್ರರಾವ್, ಎಂ.ಎಸ್. (1973). ಕರ್ನಾಟಕ ಚಳವಳಿಯ ಇತಿಹಾಸ. ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಮುದ್ರಣಾಲಯ.
4. ಪಾಟೀಲ ಪುಟ್ಟಪ್ಪ – (1991) ಕರ್ನಾಟಕದ ಕಥೆ, ಎಸ್ ಬಿ ಎಸ್ ಪ್ರಕಾಶನ, ಬೆಂಗಳೂರು.
5. ಎಚ್.ಎಸ್. ಗೋಪಾಲ್ ರಾವ್ (1996) ಕರ್ನಾಟಕ ಏಕೀಕರಣ ಇತಿಹಾಸ, ನವ ಕರ್ನಾಟಕ ಪಬ್ಲಿಕೇಶನ್ ಪ್ರೈವೇಟ್ ಲಿಮಿಟೆಡ್, ಬೆಂಗಳೂರು.
6. ಪಾಟೀಲ ಪುಟ್ಟಪ್ಪ (1996) ನನ್ನದು ಈ ಕನ್ನಡ ನಾಡು, ಎಸ್ ಬಿ ಎಸ್ ಪ್ರಕಾಶನ, ಬೆಂಗಳೂರು.
7. ಬಿ. ಶೇಕ್ ಅಲಿ – (1997) ಸಂಪುಟ 6 ಕರ್ನಾಟಕ ಚರಿತ್ರೆ, ಪ್ರಸಾರಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಹಂಪಿ.
8. ಲೇಖಾ ಅಡಿಗ. (2001). ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚಳುವಳಿ ಮತ್ತು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯತೆ. ಬೆಂಗಳೂರು: ಸಪ್ನಾ ಬುಕ್ ಹೌಸ್.
9. ಬಸವರಾಜು, ಎನ್. (1965). ಸಂಯುಕ್ತ ಕರ್ನಾಟಕ ಹೋರಾಟ. ಧಾರವಾಡ: ಕರ್ನಾಟಕ ವಿದ್ಯಾವರ್ಧಕ ಸಂಘ.
10. ರಾಜಶೇಖರ್, ಹೆಚ್. ಎಸ್. (2008). ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಚಿಂತನೆ. ಬೆಂಗಳೂರು: ಸಪ್ನಾ ಪಬ್ಲಿಕೇಷನ್ಸ್.
11. ನಾಯಕ್, ವಿ. (2010). ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಗುರುತು ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯ. ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಮುದ್ರಣಾಲಯ.
12. ಶಿವಪ್ಪ, ಬಿ. (2012). ಕರ್ನಾಟಕ ಏಕೀಕರಣ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ. ಹಂಪಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ.

Funding:

This study was not funded by any grant.

Conflict of interest:

The Authors have no conflict of interest to declare that they are relevant to the content of this article.

About the License:

© The Authors 2024. The text of this article is open access and licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License.